

Matkin – mýtus? K poetologickým a axiologickým aspektom próz Maxima E. Matkina

ZUZANA IŠTVÁNFYOVÁ

V príspevku sa zamýšľame nad mýtom súčasnej slovenskej literatúry, autorom, ktorého totožnosť nie je známa – Maximom E. Matkinom. Zároveň uskutočňujeme analyticko-interpretáciu sondy do jeho zatiaľ troch knižne publikovaných textov (*Polnočný denník*, 2002; *Láska je chyba v programe*, 2004; *Mexická vlna*, 2005). Poetologická rovina Matkinových próz je vhodným materiálom na uvažovanie o textoch, ktoré sa z pohľadu literárnej vedy nachádzajú medzi klasickou „vysokou“ a tzv. populárnou literatúrou. Z axiologického hľadiska možno tento príspevok chápať ako úvahu o pluralitnej otvorenosti individuálneho hodnotového rámca subjektu v texte, ktorý sa pokúsime identifikovať použitím teórie komunikačnej estetiky slovenského spisovateľa a literárneho vedca Stanislava Rakúsa.¹ Ide tu o vzájomný vzťah autor – text – čitateľ, ktorý môže (v istých prípadoch) ovplyvniť profiláciu finálneho hodnotového rámca čitateľa. Treba však doplniť, že konkrétny hodnotový aspekt vyplýva, podľa nášho názoru, najmä z komunikácie medzi (implicitným) autorom a čitateľom, pričom akýsi ideálny hodnotový obsah, ktorý by mal text bez ohľadu na autora či čitateľa, považujeme za irelevantný, respektíve až nemožný.

Bližšie sa pristavíme pri *sekundárnom mýte*² vo vzťahu k pôvodnému významu, ktorý je definovaný ako „zpusob bytí, vyprávění události s hlubším smyslem, zaznamenávající lidské zkušenosti do modelových příběhů, které se díky symbolickým významům uplatňují i v nově vytvářených sociálních podmínkách a kulturních kontextech. Za základní funkci mýtů se obecně pokládá pochopení řádu a souladu s vesmírem“ (ZACHOVÁ 2002: 9). Hlavnú príčinu, prečo je to tak, treba hľadať v tom, ako mýty fungujú. Je zrejmé, že mytologizmus možno vysvetliť archetypálnym chápaním sveta a človeka v ňom. Podľa Carla Gustava Junga všetci disponujeme kolektívnym nevedomím, ktoré v sebe zahŕňa nespočetné množstvo typických životných skúseností (pričom nemusia byť všetky individuálne prežité). V konkrétnej kultúre (a samozrejme to nachádza odraz aj

¹ „Pod komunikačnou kontaktovosťou rozumieme explicitnú orientáciu prozaického textu na adresáta, ktorým môže byť čitateľ alebo postava. Jej najčastejším ukazovateľom je oslovenie, ale i zámenné a slovesné zacielenie rozprávania alebo jeho častí na príjemcu.“ (RAKÚS 2002: 169)

² Používam tento pomocný termín, ktorý umožní odlíšiť mýtus v rámci témy (resp. žánru) literárneho textu od mýtu, ktorý sa realizuje mimo nej. Sekundárny je preto, že z literárnovedného hľadiska nie je pre nás subjekt reálne žijúceho autora v tomto prípade východiskom pre čítanie/pri čítaní jeho umeleckých textov.

v slovesnom umení) to potom znamená, že naše prežívanie a správanie je ovplyvnené týmito z väčšej či menšej časti neuvedomenými pohnútkami. Či už ide o narodenie, kolobeh prírody, únik pred nebezpečenstvom alebo hľadanie partnera, takmer všetky situácie sa neustále opakujú a dedia. V literatúre sa tento prístup prejavuje v koncepte „archetypálnej kritiky“ Northropa Frya (HUMPHREY 2006: 249–251), ktorá berie do úvahy isté prepojenie všetkých textov. Takéto chápanie má pri práci s literárnym textom isté obmedzenia, pre nás je ale nepochybne vhodným východiskom chápania vzťahov v súčasnej literatúre.

Ak si uvedomíme genézu mýtu v jeho pôvodnom význame, zistíme, že vzťah človeka k nemu sa menil. Nemusíme ísť veľmi do minulosti, aby sme mohli skonštatovať, že po prevažne negatívnom nazeraní na mýtus v 18. a 19. storočí sa 20. storočie (aj vďaka záujmu o výskum nevedomia) vrátilo k problematike mýtu ako vhodnému zdroju inšpirácie. Ešte stále však išlo skôr o tematickú rovinu textov. *Sekundárny typ* mýtu sa v literatúre objavuje vtedy, ak nie je podstatné, či a ako bola istá téma spracovaná už predtým, ale to, v akom vzťahu je autor k svojmu textu a k čitateľom. Pochopenie faktu, že vymyslený (a dôkladne utajovaný) autor znamená prebudenie zvedavosti, rozprúdenie debát (aj keď hlavne o subjekte, ktorý je mimo textu), a tým aj väčšiu predajnosť a popularitu, je poznaním toho, ako dnešný medializovaný svet funguje. Vymýšľanie pseudonymov a skrývanie svojej identity nesúvisí ako kedysi so snahou zostať v utajení kvôli väčšej voľnosti v tvorení či s nemožnosťou publikovať pod svojím vlastným menom. Stalo sa premysleným marketingovým ťahom, pri ktorom sa často veľmi málo miesta venuje samotným textom takto „skrývaných“ ľudí. Autor ako subjekt mimo svojho textu začína fungovať ako súčasť rozprávania na ploche niekde medzi realitou a fikciou. Stáva sa tak *sekundárnym mýtom*.

Vráťme sa späť k Matkinovi. To, akým spôsobom svoje texty prezentuje, ako ich píše, propaguje cez kult svojej tajomnej osobnosti, ale aj to, že jeho debut znamenal vlastne premiéru internetového písania literatúry na Slovensku, sú nepochybne okolnosti, ktoré môžeme vnímať aj cez prizmu nastupujúcej kultúry post-postmodernej, kultúry mediálneho veku. Ak sa pozastavíme pri forme a všetkom, čo Matkinove texty obklopuje, môžeme naozaj hovoriť o niečom novom, zaujímavom a snád' i post-postmodernom.³

³ Niektorí autori (TURNER 1996, KIRBY 2006, PAYNE 2002 ad.) spájajú nástup post-postmodernej s nástupom počítačov a rýchleho prenosu informácií pomocou internetu a najmä prekonávaním konceptov modernej a postmodernej, tzn. rezignáciou na „elitársku všehochuť“, ako je to zrejmé aj z toho, čo sarkasticky píše Royd Payne: „Indeed the old philosophical problems discussed by many previous philosophical movements seem rarely to be discussed by Postpostmodernists“, PAYNE 2002.

Ak sa však pozrieme na jeho knihy ako na slovesné umenie, ktoré (ak by chcelo ašpirovať na vyššiu umeleckú kvalitu) má priniesť čitateľovi niečo nové (povedzme len v spôsobe nazerania na svet, v téme, spôsobe jej spracovania⁴), vidíme, že Matkin v podstate zlyháva. Na druhej strane je možné, že mu ani nešlo o hlbšie ponory, prieniky – aj keď, ako to pomenovala Dana Kršáková, zväčša len „fyziologické“ (KRŠÁKOVÁ 2003) – či radikalizáciu irónie a výsmech chaosu a ani o fragmentarizáciu tzv. „veľkých rozprávání“, možno len chcel trochu rozvíriť slovenské literárne vody bez ašpirácie na vstup do siení „veľkých“. A možno sa chcel pokúsiť o zrovnoprávnenie populárnej literatúry s tou klasickou.

Keby sme sa na jeho/jej zatiaľ tri knižne publikované texty pozerali z hľadiska ich predajnosti, zistili by sme, že obsadzuje priestor medzi „slovenskými Danielami Steelovými“. Keď vyhľadáme patričné informácie na stránkach internetu, zväčša sa dostaneme k blogom a rôznym diskusiám o jeho textoch na laickej úrovni. Na druhej strane aj tlačené periodiká v dost veľkej miere reagujú na Matkinovu tvorbu, ale zväčša len krátkymi recenziami na jeho publikované prózy. Zdá sa, že napriek viac-menej povrchnému záujmu literárnej kritiky (azda jeho texty považujú „len“ za populárnu/masovú literatúru), tento tajomný autor či autorka naozaj dokázal/a zaujať „bežného“ čitateľa a rozčítať tak žalosťne málo čítajúcu slovenskú spoločnosť. A kvalita? V tomto momente sa nám chce len konštatovať, že to veľmi pripomína knižky ľudového čítania, ktoré sa iste pričínili o istú kultúrnu emancipáciu v starších dobách našej literatúry, i keď sa vtedy považovali za nízke. Dnes sa však o nich začína uvažovať inak, preto je jasné, že náš pohľad treba prispôbiť hypotetickej budúcnosti a jej potenciálnym vývinovým obratom. Každá doba pracuje s konkrétnymi dielami špecifickým spôsobom, a to podľa dobových etických a estetických noriem. Nateraz v Matkinových textoch možno vidieť hlavne občasnú hru na elitárstvo v populárnom kontexte. Raz však možno zistíme (alebo tí, ktorí prídu po nás), že sme mu/jej veľmi krivdili.

Poetologický aspekt v tomto príspevku spájame s estetickým videním konkrétneho textu. Estetika, čiže zjednodušene *ako* autor text vytvoril, je to, čo odlišuje kvalitný text od nekvalitného v ponímaní každého človeka individuálne. Zdá sa, že sme opäť pri mieste, kde podľa Suzi Gablikovej „selhala moderna“ (GABLIKOVÁ 1995). Estetika (resp. estetická kvalita, možnosti estetického vnímania a prežívania a pod.) – a s ňou z filozofického hľadiska aj jazyk – je tým, čo umožňuje odlišovať jednotlivé texty. Estetika je však zároveň aj veľmi vágny pojem, najmä ak sa stotožníme s Welschovým tvrdením o koexistencii

⁴ Jediná zmena je v technologickom prevedení (internet).

estetiky a anestetiky v období postmoderny, čiže o paradoxe súčasnej senzibility aj necitlivosti (nielen voči kráse), ktoré sú v jeho ponímaní neoddeliteľné.⁵ Uvažovanie týmto smerom bude potom dávať za pravdu tým, ktorí predpokladajú (alebo si aspoň želajú) zrušenie binarity klasická – populárna literatúra, respektíve „vysoká“, elitná – „nízka“, pokleslá atď. Osobne zastávame názor, že takéto delenie literatúry naozaj nemá zmysel – v rámci pluralitnosti postmoderného bytia by ani nebolo možné ho uplatniť.

Ak naše predchádzajúce úvahy aplikujeme na texty Maxima E. Matkina, zistíme, že ide o prepojenie konceptu populárnej literatúry s využitím formálnych prostriedkov, ktoré so sebou prináša tzv. mediálny vek – v prípade internetu charakteristický možnou anonymitou, hravosťou, rýchlosťou a ľahkou dostupnosťou, resp. celkovými marketingovými možnosťami.

Prvý román s názvom *Polnočný denník* – ktorý je zároveň aj prvým internetovým bestsellerom – vychádzal na pokračovanie koncom roka 2001 (od 25. júla do 19. decembra) v internetom magazíne inZine. Šéfredaktorom mu bol vtedy Peter Pišťanek, čo mnohým vnuklo myšlienku, že práve on by sa mohol skrývať za týmto menom. Internetový úspech priviedol autora/autorku a ľudí okolo neho/nej k myšlienke publikovať *Polnočný denník* aj knižne (zatiaľ v dvoch vydaniach, 2002 a 2006).⁶ Samotný text je napísaný „ľahkým perom“, štylisticky na perfektnej úrovni, pričom jednotlivé dejové línie majú jedinečné načasovanie a trvanie, čo v konečnom dôsledku na čitateľa pôsobí tak, že túto pomerne úzku „knižočku“ prečíta na jedno posedenie. Autor pracuje s hádam „najotrepanejšou“ témou, témou lásky, ktorú sa však snaží skryť za bohémsky život protagonistu a ľudí okolo neho. Podobne denníková forma nie je až taká nová, autor však zaznamenáva sled nočných zážitkov hlavného hrdinu, ktoré už aj podľa názvov jednotlivých kapitol sľubujú najmä erotizmus. Sugestívne ja-rozprávanie v konečnom dôsledku spôsobuje, že kniha sa ľahko číta. Zdá sa teda, že *Polnočný denník* spĺňa skôr predpoklady na zaradenie k populárnemu druhu prózy, pričom problematika erotizmu a sexuality (s nádychom cynizmu) v kombinácii so sentimentalizmom (téma lásky) túto domnienku podporujú. Denníková forma tejto prózy má tendenciu smerovať k postmodernej fragmentarizácii, pretože oproti historicky starším typom denníkov ako žánru je selektívnejší a vyberá len tie udalosti, ktoré majú najväčší predpoklad zaujať súčasného čitateľa. Z tohto hľadiska (ak by išlo o autorský

⁵ „Anestetika označuje taký stav, v ktorom je zrušená elementárna podmienka estetického – schopnosť pociťovať. Kým estetika zosilňuje pociťovanie, anestetika tematizuje necitlivosť – v zmysle straty, prerušenia alebo nemožnosti senzibility – a aj to na všetkých úrovniach: počínajúc fyzickou otupenosťou až po duchovnú slepotu“ (WELSCH 1993: 10).

⁶ Aj ostatné texty Maxima E. Matkina majú podobný osud: najprv vychádzajú na pokračovanie na internete a po dopísaní vyjde próza aj knižne. Momentálne je to už päť kníh – keďže od uskutočnenia konferencie autor/ka vydal/a ďalšie dve (*Mužské interiéry*, 2007 a *Miluj ma ironicky*, 2007).

zámer) by bol text pre nás pochopiteľný. V závere však nastáva niečo, čo nie je celkom dobre pochopiteľné. Aj keď všetky „nočníkové“⁷ záznamy majú spoločného rozprávača/protagonistu a jednotlivé vzťahy s ďalšími postavami sa istým spôsobom rozvíjajú, je zrejmé, že by nemali smerovať k syntéze a záveru, ktorý by dával nejaké všeobsahujúce zistenie. Takýto typ textov (možno je to len naše mylné presvedčenie) predsa nemá smerovať k „veľkému príbehu“, k jednej pravde, k vyriešeniu problémov, a to všetko s vážnou tvárou. *Polnočný denník* je svojou formou takmer ukážkou postmoderného či post-postmoderného svetonázoru (na jednej strane internetové publikovanie, na strane druhej fragmentárnosť rozprávania príbehov ako útržkov z celkového nepochopiteľného a hlavne neposkladateľného chaosu jednotlivín, autorské vstupy do textu a pod.). Svojím obsahom však celý čas kolíše (pričom je zrejmé, že to nie je autorov/autorkin zámer) medzi populárnou a pseudointelektuálnou literatúrou, aby nakoniec skončil po obsahovej stránke v duchu populárnych románov – teda akoby „vyriešením“ života hlavného protagonistu (v tomto prípade pozitívne, čiže happy endom). Po formálnej stránke Matkin v závere zasahuje postmodernisticky (autorov/autorkin vstup do textu): hlavná postava Maxim sa zmieri s otcom, matka sa nevydá za – z Maximovho hľadiska – neželaného priateľa, Maximova láska so Sante má dobrú prognózu a navyše má hlavný hrdina ešte aj dobrý vzťah so sestrou Hysterkou:

Nezdá sa ti, že trávime spolu príliš veľa času? – spýtala sa Hysterka.
Zatiaľ mi to vyhovuje, povedal som jej. – Mám rád toho muža, ktorým som, keď som s tebou.
Ozaj, dopísal si *Polnočný denník*?
Áno.
A ako sa to skončilo?
Presne takto, – povedal som.
Ach, bože, – vzdychla si Hysterka cynicky, – ten tvoj nechutný sklon k happyendom!
(MATKIN 2006: 173)

Na tomto úryvku je pozorovateľné, že autor/ka si je vedomý/á mainstreamového vkusu a čitateľskej preferencie happy endov (čo je zrejmé nielen z ideového zakončenia textu, ale aj zo samotného použitia slova „happy end“), zároveň sa však orientuje aj v širšom literárnom (kultúrnom) kontexte a vie, že je „in“ parodizovať (napríklad happy endy), ale tiež pohrávať sa s postavou-autorom, najmä tak, že čitateľ má pocit, že knihu dopísal zarovno s autorom.

⁷ Dušan Mitana vo svojej próze *Hľadanie strateného autora* (1991) využíva synkretizmus viacerých žánrov, pričom denníkové záznamy, ktoré si robí v noci, nazýva „nočníkom“. Matkin využíva podobnú formu zobrazovania fabuly, preto možno nadnesene povedať, že *Polnočný denník* je napísaný formou denníka písaného v noci – čiže „nočníka“.

V každom prípade má takýto postup väčší vplyv na čitateľské vnímanie, ak ide o text publikovaný na internete. Internet totiž poskytuje nespočetné množstvo možností aktívne sa zapájať a dokonca spolupracovať na vytváraní literárneho textu. Fakt, že Matkinove diela vychádzajú na internete na pokračovanie a že existuje množstvo blogov, ktoré na jednotlivé kapitoly reagujú, poskytuje autorovi/autorke veľmi dobrú východziu pozíciu pri písaní, pretože dopredu pozná reakcie svojich čitateľov. Na druhej strane, keď sa takýto text dopíše a vydá v podobe knihy, nastáva istá dezilúzia. Čo je na papieri, je nemenné. Azda i preto sa niektorí literárni kritici zamýšľajú nad tým, či by nebolo vhodné Matkinove texty nepublikovať knižne a ponechať im ich internetovú efemérnosť (HUDYMAČ 2003, MATKINA 2003) a snáď aj istú neukončenosť.

Z nášho pohľadu má teda Matkinova prvotina viaceré vlastnosti, ktoré zvyšujú jej estetickú hodnotu a ktoré z poetologického hľadiska znamenajú posun od úplného gýča, respektíve od literatúry pre nenáročného čitateľa, konzumenta. Či už ide o vyššie spomínané záležitosti, alebo o erotizmus⁸ – ako otvorenie staronovej témy –, či ironicko-cynické kvázi intelektuálne repliky niektorých postáv, môžeme hovoriť o istej kvalite. Zdá sa však, že sa Matkin (tak ako mnohí mladší autori) ešte nedokázal zorientovať v tom obrovskom chaose, ktorý sa autorom otvoril najmä po roku 1989, a ešte hľadá to, v čom by sa vyprofiloval/a aj na niečo iné, nielen na autora/autorku prvého internetového bestsellera. V tomto svetle nadobúda potom konštatovanie hlavnej postavy aj hodnotu akéhosi morálneho posolstva:

Tak som presne tam, kde som už bol. Sám, v prázdnom byte, s vedomím toho, že musí niečo alebo niekto prísť, čo ma posunie ďalej a dá môjmu smerovaniu zmysel. [...] Pár dní som nebol večer vonku, lebo sa mi zdalo, že to Niečo určite nesedí zhulené pri fernete.
(MATKIN 2006: 63)

Druhá kniha *Láska je chyba v programe* opäť potvrdila, že Maxim E. Matkin je zručný v používaní jazyka a že ním dokáže nahradiť aj absencie v obsahovej inovatívnosti (opäť sa venuje najmä láske a sexu). Ako píše Štefan Moravčík: „Najerotickejšia z celej slávoknihy je jej reč, pružná a bohatá, filozoficky poučená, sčítaná i slangovo živelná. Matkin ženský

⁸ Stotožňujeme sa s názorom Ivana Sulíka, že ak nie je erotika a sexualita v umeleckej literatúre samoúčelná, ak je zobrazovaná originálne a nie stereotypne, a ak ponecháva čitateľovi voľnosť imaginácie, potom má v kvalitnej literatúre svoje oprávnené miesto a jej prítomnosť možno chápať ako pozitívnu kvalitu. „Ak sa erotizmus v literatúre napája z osvedčených rozprávačských zdrojov nevšednosti, tajomna, odvekého mystéria nahoty, tela a pohlavného spojenia, ak vychádza z autorskej stratégie kontúrovania predstavy či sna a cieľi k humanizácii sexuality, potom aj umelecká literatúra dneška nemusí byť neprístupná voči expresívite anatomických detailov či „pornografizmu“ exhibicionistických podrobností v zobrazení pohlavného aktu“ (SULÍK 1994: 98).

dotyk, prejav je tu plný záujmu, radosti a živelnosti, žiari i spaľuje, inšpiruje – možno niekoho aj k milovaniu. Nielen rodného jazyka...“ (MORAVČÍK 2005: 116).

V tejto knihe sa bohémstvo postáv (spojené najmä s požívaním alkoholu a ľahkých drog, uvoľneným sexuálnym správaním a pod.) vyskytuje oveľa zriedkavejšie, má však vážnejšie dôsledky na životy hlavných postáv. Pravdepodobne najzásadnejší dôsledok celkovej uvoľnenosti je výmena partneriek medzi Stajpenom a Korbenom (hlavní predstavitelia – bratia) počas s alkoholom strávenej noci a nečakané otehotnenie Zoe. Celkovo však aj toto faux pas pôsobí optimisticky, pretože umožní Stajpenovi oslobodiť sa z neželaného vzťahu (Zoe predsa čaká dieťa s jeho bratom) a získať svoju pravú lásku. V komparácii s prvou knihou Maxima E. Matkina pôsobí druhá z hodnotového hľadiska subjektov v texte mravnejšie. Stále síce zotrúva pri téme lásky a života bratislavských tridsiatnikov, zdá sa však, že láska je už menej o sexe a erotike a viac o pocitovosti.

Asi ťa milujem, – povedala Kimi.
Ako dlho? – spýtal sa Stajpen.
Odkedy som pred pár sekundami prišla k sebe, – povedala.
Hovoril som ti, že som posteľový preborník, nie?
Nie.
Tak som si to teda len celý čas v duchu opakoval, aby som na to nezabudol.
To nie je správna odpoveď.
A čo je?
Aj ja teba.
Aj ja teba. Asi milujem, – povedal Stajpen.
(MATKIN 2004: 127–128)

Z hľadiska štylistického ide teda opäť o profesionálne spracovanú tému lásky na pozadí súčasného problematického sveta mnohých možností, zdá sa však, že napriek tomu, že axiologicky sa autor/ka v tomto texte o čosi posunul/a (í keď niekedy sa zmena dala pocítiť len veľmi ťažko, keďže cynické poznámky, paródia a irónia zostali), poetologicky zostáva na tej istej úrovni ako v prvotine. Nasvedčuje tomu aj happy end, ktorý je opäť viac-menej stmelením všetkých motivických a tematických fragmentov textu a vyriešením všetkých v príbehu zamotaných problémov. Aj keď podľa názvu „je láska chyba v programe“, záver svedčí o Matkinových programátorských schopnostiach chyby odstraňovať:

Kimi sa nadýchla, akoby chcela niečo povedať, ale žiaden zvuk z nej nevyšiel. Bolo to na ňom.
Milujem ťa a neviem s tým prestať, – povedal Stajpen. – Tuším mi to už zostane navždy.
Najskôr sa usmiala, potom sa rozplakala, tak ju objal a šli na tequilu.
A o pol roka sa zobrali a začali stavať dom.
(MATKIN 2004: 180)

Je zaujímavé, že bez poslednej vety by Matkinov text vyzeral podstatne inak, ako je to s ňou. Veta „A o pol roka sa zobrali a začali stavať dom.“ pripomína rozprávkové konce „a žili šťastne, až kým nepomreli...“, čo pravdepodobne nebude náhoda. Bol to autorov/autorkin zámer? Laický čitateľ má skvelý happy end, poučený čitateľ sa zabaví na skrytej paródii skvelého happy endu?

Zatiaľ posledná tlačou publikovaná (opäť prvotne vychádzajúca na pokračovanie na internete) próza od Maxima E. Matkina má názov *Mexická vlna*. Oproti dvom predchádzajúcim knihám je iná v tom, že ide okrem iného najmä o súrodeneckú lásku a že do sujetu zakomponováva reálne historické udalosti druhej polovice 20. storočia v Československu a neskôr na Slovensku. Z tohto hľadiska by išlo nepochybné o zaujímavý počín, keď si uvedomíme, že po roku 1989 sa súčasní slovenskí autori a autorky len veľmi opatrne a zriedka venujú problematike najznámejších politických medzníkov predchádzajúceho režimu. Všetko je však opäť inak a zdá sa, že ani „prekvapujúci“ happy end už nemožno chápať ako autorský výstrelok či paródiu, ale len úplne vážne. Opakovaný vtíp už predsa nie je vtípom. A tak traja súrodenci zistujú, že ich otec všetkých miloval a že sa všetci milujú navzájom.

Tereza objala Veronu. Potom obe natiahli ruky k Henrymu. Stáli tam, držali sa ako deti stratené v neznámom svete. Plakali a vedeli, že to môže byť už len lepšie. Lásky je ako mexická vlna. Musíte ju odoslať a dúfať, že sa cestou okolo štadióna nestratí. Že nezmizne. Že časť citu pošlú iní ľudia ďalej a že časom dorazí až k vám. Občas to trvá, ale tak už to chodí. Máločo prebieha predvídateľne.
(MATKIN 2005: 182)

Matkin sa očividne snaží hrať na rovnakú strunu, ako to bolo v predchádzajúcich dvoch textoch, len s iným nástrojom. Opäť je text tematicky zameraný najmä na lásku a vzťahy (erotizmu znovu značne ubudlo), sujet však tentokrát tvoria príbehy troch súrodencov – Terezy, Henryho a ich nevlastnej sestry Verony – pričom autor/ka využíva retrospektívu, aby priblížil/a ich životy a historicko-politické udalosti okolo nich. Pri bližšom pohľade je však zrejmé, že roky 1968, 1989 či 1993 nie sú látkou určenou pre vlastné literárne spracovanie, sú len pozadím, na ktorom sa vyvíja niečo úplne iné – to, čo nepotrebuje časový kontext. V texte je síce pár odkazov na Štb, na rozdelenie Československa a ďalšie udalosti, tieto však často slúžia len na to, aby poukázali na autorovu/autorkinu fundovanosť aj v tejto problematike a dali sentimentálnemu príbehu *inú* hodnotu.

Čo si teda myslieť o marketingových ťahoch autorov-mýtov? Aké sú ich knihy? Aké sú knihy Maxima E. Matkina? O čom sú? Je toto postmoderna? Alebo je postmoderna len vecou percepcie čitateľa? Ak je to tak, nebolo by vhodnejšie hovoriť v prípade Matkina

skôr o populárnej literatúre, o komerčných, respektíve konzumných textoch? Je totiž zrejmé, že o Matkinovi platí, čím opisuje Oldřich Širovátka autorov ľahkej literatúry: hľadajú u publika úspech, snažia sa čitateľom zapáčiť, splniť to, čo od nich čitateľ očakáva... „Spisovatelé konzumních románů psali o věcech, které jsou v životě nejdůležitější a nejzávažnější. V jejich románech a povídkách se hraje stále o lásku a život, o majetek a čest. Líčí se v nich univerzální lidské situace, elementární pocity a problémy“ (ŠIROVÁTKA 1990: 45–46). Takýchto autorov je však stále viac a viac, preto sa nemožno čudovať, že prichádzajú autori, ktorí pridávajú k zaujímavému deju, atraktívnym postavám, k očividnému rozlišovaniu dobrého a zlého, prít'azlivému časopriestoru a šťastnému koncu ešte aj *sekundárny mýtus* – mýtus o sebe ako reálne žijúcom spisovateľovi. Hľadať teda v Matkinových knižkách strateného autora alebo si uvedomiť, že kvalitná literatúra má byť o čomsi *inom*?

PRAMENE

MATKIN, Maxim E. *Láska je chyba v programe*. Bratislava: Slovart, 2004

MATKIN, Maxim E. *Mexická vlna*. Bratislava: Slovart, 2005

MATKIN, Maxim E. *Polnočný denník*. Bratislava: Slovart, 2006

LITERATÚRA

GABLIKOVÁ, Suzi. *Selhala moderna?*; prel. S. M. Blumfeld. Olomouc: Votobia, 1995

HUDYMAČ, Martin. „Maxim E. Matkin: Polnočný denník“. In *Kritika a kontext* 8, 2003, č. 1, s. 105–107

HUMPHREY, Richard. „Northrop Frye“. In NÜNNING, Ansgar (ed.) – HOLÝ, Jiří – TRÁVNÍČEK, Jiří (edd. českého vydání). *Lexikon teorie literatury a kultury*. Brno: Host, 2006, s. 417–419

KIRBY, Alan. „The Death of Postmodernism and Beyond“. In

<http://www.philosophynow.org/issue58/58kirby.htm>; 1. 12. 2006 [prístup 2007-9-12]

KRŠÁKOVÁ, Dana. „Maxim E. Matkin. Láska“. In <http://www.iliteratura.cz/clanek.asp?polozkaID=14975>; 18. 12. 2003 [prístup 2007-1-22]

MATKINA, Míma H. „S Matkinom v posteli“. In *Romboid* 38, 2003, č. 1, s. 34–36

MORAVČÍK, Štefan. „Iba chyba? Viagra pre snobov“. In *Slovenské pohľady* 121, 2005, č. 3, s. 115–116

PAYNE, Royd. „Whither Postpostmodernism?“. In <http://rumandmonkey.com/articles/59/>; 31. 7. 2002 [prístup 2007-9-12]

RAKÚS, Stanislav. „Komunikačná kontaktovosť v prozaickom texte“. In *Slovenská literatúra* 49, 2002, č. 3, s. 169–173

ŠIROVÁTKA, Oldřich. *Literatura na okraji*. Praha: Československý spisovatel, 1990

SISÁKOVÁ, Oľga. *Filozofia hodnôt medzi modernou a postmodernou*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity, 2001

SULÍK, Ivan. „Erotika a sexualita v súčasnej epike“. In *Ako vstupovať do živej kultúry. Kapitoly z literárnej vedy a estetiky*; ed. Ľubomír Plesník. Nitra: Fakulta humanitných vied, 1994

Legends and myths of Czech and Slovak literature. Edičně připravily Stanislava Fedrová a Alice Jedličková. Praha, 2008. [online]. ©2008 <http://www.ucl.cas.cz/slk/?expand=/2007/sbornik>

TURNER, Tom. *City as landscape: a post-postmodern view of design and planning*. London: E. & F. N. Spon, 1996

VALOVÁ, Miroslava. „Frikulinov denník“. In *Romboid* 38, 2003, č. 1, s. 34–36

WELSCH, Wolfgang. *Estetické myslenie*; prel. Ladislav Kiczko. Bratislava: Archa, 1993

ZACHOVÁ, Alena. *Mýtus jako paměť prózy*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2002

RESUMÉ

V svojom príspevku sa zaoberáme problematikou *sekundárneho mýtu* – mýtu, ktorý si umelo vytvárajú niektorí súčasní (nielen) slovenskí autori o sebe, aby tým obrátili pozornosť na svoje texty. Analyticko-interpretáčnou sondou do zatiaľ troch knižne publikovaných kníh od Maxima E. Matkina (*Polnočný denník*, 2002; *Láska je chyba v programe*, 2004; *Mexická vlna*, 2005) sa snažíme poukázať na to, akým smerom sa uberá súčasná slovenská literatúra a aký vplyv na ňu má internet a konzumný spôsob života. Poetika Matkinových próz je vhodným materiálom na uvažovanie o textoch, ktoré sa z pohľadu literárnej vedy nachádzajú medzi klasickou „vysokou“ a tzv. populárnou literatúrou. Z axiologického hľadiska možno tento príspevok chápať ako pokus o uvažovanie o pluralitnej otvorenosti súčasnej literatúry, no na druhej strane ako potvrdenie konzumného charakteru Matkinových textov.

SUMMARY

The main topic of the paper is the notion of *secondary myth*, i.e. a myth that is artificially created by a contemporary writer (Slovak or other) hoping to call attention to his or her texts. In analyzing the so far published books by Maxim E. Matkin (*Polnočný denník*, 2002; *Láska je chyba v programe*, 2004; *Mexická vlna*, 2005) I am trying to display the trends in current Slovak fiction as well the influence exercised on it by Internet and the way of life controlled by consumption. The poetics of Matkin's fiction gives a chance of observing it as a phenomena located between artistic (high) and popular (low) literature and considering its value. The analysis results in an attempt at summarizing the aspects of plurality within current literature, revealing the “consumptive” character of Matkin's texts on the other hand.